

به نام خدا

جزوه دوره آموزشی
ارتقاء سلامت اداری و مبارزه با فساد

تهیه و تدوین:

« دفتر ارزیابی عملکرد و پاسخگویی به شکایات و اداره کل آموزش و توسعه نیروی انسانی »

فهرست

- ❖ مقدمه
- ❖ تشریح آئین نامه پیشگیری و مبارزه با رشوه در دستگاه‌های اجرایی
- ❖ اخلاق در آموزه‌ها و ارزشهای دینی و ویژگیهای اخلاقی کارگزاران
- ❖ تعریف فساد اداری
- ❖ انواع فساد اداری
- ❖ اهمیت و ضرورت مبارزه با فساد
- ❖ رویکردهای نظری فساد
- ❖ سابقه فساد اداری
- ❖ مصادیق فساد اداری
- ❖ عوامل فساد اداری
- ❖ عوامل موثر در ارتقاء سلامت اداری
- ❖ تجربیات برخی کشورها در رابطه با فساد اداری
- ❖ برنامه ریزی ارتقاء سلامت اداری و مبارزه با فساد در جمهوری اسلامی ایران و پیامدهای فرهنگی اجتماعی و ... سلامت اداری

مطالعه تاریخ تمدن های باستان ، بیانگر این است که فساد در جوامع بشری قدمتی به اندازه تمدن‌ها داشته و اکنون نیز یکی از مسائلی است که کشورهای جهان با آن روبه رو هستند. فساد نابسامانی های بسیاری برای جوامع بشری به دنبال داشته و جنگ های پی در پی ، خشونت ها و قیام علیه تمدن های حاکم ، از بین رفتن سازمان ها و درهم ریختن جوامع همیشه ناشی از فساد بوده است . در مجموع ، فساد در کنار بقیه مسائل ، از عوامل مهم فروپاشی تمدن ها بوده است . طی قرون و اعصار ، همواره رابطه معکوسی بین استفاده درست و بجا از قدرت و قلمرو گسترش فساد وجود داشته است و زمانی که از قدرت به طور مطلوب استفاده می شد، میزان فساد کاهش می یافته است. فساد از جمله پدیده های سازمانی است که روند توسعه کشورها را به طور چشمگیر با مشکل روبه رو می سازد .

فساد پیامدهای منفی و قابل ملاحظه ای برای جامعه به همراه دارد که از جمله آنها :

۱- جلوگیری از توسعه اقتصادی

۲- بی اثر کردن سیاست های اصلاحی

۳- مختل کردن توسعه سیاسی

۴- جلوگیری از نوسازی اجتماعی و ایجاد ناامنی های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی ، می باشد .

فساد نه فقط تصمیم گیری های اقتصادی را مخدوش می کند بلکه مانع سرمایه گذاری و همچنین باعث تضعیف رقابت و در نهایت تنزل رشد اقتصادی می شود.

فساد همچون غده سرطانی یی است که آسیب های بسیاری را بر جامعه و کشور وارد می آورد

گسترش فساد و آثار مخربی که این پدیده در جوامع و حکمرانی دارد دولت ها را بر آن داشته تا مبارزه با آن را نه فقط در سطح ملی که در سطح بین المللی نیز دنبال کنند اولین نتیجه این تلاش را در سطح بین المللی می توان تصویب کنوانسیون ملل متحد برای مبارزه با جنایات سازمان یافته فرا ملی دانست .

دو سال پس از تصویب کنوانسیون نخست ، کنوانسیون ملل متحد برای مبارزه با فساد در شهر مریدای مکزیک به تصویب رسید. در این سند بین المللی ، علاوه بر اقدامات کیفری برای مبارزه با فساد ، پیشگیری غیر کیفری نیز مورد توجه قرار گرفت.

● همچنین تشکیل سازمان بین المللی شفافیت از جمله نتایجی است که حاصل مبارزه فرا ملی بافساد

میباشد (Transparency International)

این سازمان با همکاری دانشگاه گوتینگن همه ساله رتبه کشورهای جهان را در شاخص فساد اعلام میکند . سازمان مذکور رتبه مبارزه با فساد در کشورها را از یک تا ده مشخص می کند که رتبه ده نشان دهنده کمترین

فساد و رتبه یک نشان دهنده بیشترین فساد است . مطالعات سازمان بین المللی شفافیت نشان می دهد رتبه شاخص فساد در ۷۰ کشور - تقریباً نیمی از کشور های مورد بررسی - کمتر از ۳ بوده است که نشان دهنده مشکل حاد فساد در این کشورها است.

این سازمان در سال ۲۰۰۷ میلادی رتبه شفافیت برخی از کشورهای اسلامی از لحاظ میزان آلودگی به فساد اداری را به قرار زیر اعلام نمود:

قطر ۳۲، امارات متحده عربی ۳۴، بحرین ۴۶، عمان ۵۳، اردن ۵۳، کویت ۶۰، تونس ۶۱، ترکیه ۶۴، عربستان سعودی ۷۹، لبنان ۹۹، الجزایر ۹۹، مصر ۱۰۵، لیبی ۱۳۱، پاکستان ۱۳۸، سوریه ۱۳۸.

تشریح آئین نامه پیشگیری و مبارزه با رشوه در دستگاه‌های اجرایی

• آئین نامه پیشگیری و مبارزه با رشوه در دستگاه‌های اجرایی چهار بخش می‌باشد که عبارتند از:

• مصادیق رشوه

• تکالیف و وظایف دستگاه‌های اجرایی

• تکالیف و وظایف کارکنان

• نحوه رسیدگی به تخلفات رشوه‌گیرندگان و مجازات‌های اداری

• مصادیق رشوه

ماده ۱- کارکنان و مسئولان دستگاه‌های اجرایی که مطابق بندهای ذیل مبادرت به اخذ وجه و یا مال نمایند یا سند پرداخت وجه یا تسلیم مالی را دریافت کنند یا موجبات جلب موافقت و مذاکره و یا وصول و ایصال مال یا سندپرداخت وجه را فراهم نمایند. با توجه به بند (۱۷) ماده (۸) قانون رسیدگی به تخلفات اداری - مصوب ۱۳۷۲ - پرونده آنان به هیئت‌های رسیدگی به تخلفات اداری برای اعمال مجازات مناسب ارجاع خواهد شد

الف - گرفتن وجوهی به غیر از آنچه در قوانین و مقررات تعیین شده است.

ب - اخذ مالی بلا عوض یا به مقدار فاحش ارزانتر از قیمت معمول یا ظاهراً به قیمت معمولی و واقعاً به مقدار فاحش کمتر از قیمت.

ج - فروش مالی به مقدار فاحش گرانتر از قیمت به طور مستقیم یا غیر مستقیم به ارباب رجوع بدون رعایت مقررات مربوط.

د - فراهم نمودن موجبات ارتشاء از قبیل مذاکره جلب موافقت یا وصول و ایصال وجه یا مال یا سند پرداخت وجه از ارباب رجوع .

و - اخذ یا قبول وجه یا مال یا سند پرداخت وجه یا تسلیم مال از ارباب رجوع به طور مستقیم یا غیرمستقیم برای انجام دادن یا ندادن امری که مربوط به دستگاه اجرایی می‌باشد.

و - اخذ هرگونه مال دیگری که در عرف رشوه‌خواری تلقی می‌شود ، از جمله هرگونه ابراء یا اعطاء وام بدون رعایت ضوابط یا پذیرفتن تعهد یا مسئولیتی که من غیر حق صورت گرفته باشد و همچنین پاداش و قائل شدن تخفیف و مزیت خاص برای ارایه خدمات به اشخاص و اعمال هرگونه موافقت یا حمایتی خارج از ضوابط که موجب بخشودگی یا تخفیف گردد .

• تکالیف و وظایف دستگاه‌های اجرایی

ماده ۲- کلیه دستگاه‌های موضوع ماده (۱۶) آییننامه پیشگیری و مبارزه با رشوه برای تحقق اهداف این آیین- نامه نسبت به انجام موارد ذیل می‌باید اقدام نمایند:

الف- شفاف سازی مراحل انجام خدمات اطلاع‌رسانی مناسب به مردم ، اصلاح و کوتاه نمودن روش‌های خدماتی که به مردم ارایه می‌گردد ، توسعه فناوری اداری ، انجام نظرسنجی از مردم و مراجعان براساس دستورالعمل‌هایی که از طرف سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی صادر می‌گردد. (طرح تکریم مردم و جلب رضایت ارباب‌رجوع در نظام اداری و مصوبات مربوط به اصلاح سیستم‌ها و روش‌های اداری)

ب - آموزش کارکنان به نحوی که کارکنان ذی‌ربط از مفاد این آیین‌نامه به طور کامل مطلع شده باشند.

ج- انتخاب بازررس یا بازرسان از طرف وزراء و رؤسای سازمان‌ها ، استانداران ، مدیران عامل ، شرکت‌ها، رؤسای سازمان‌ها ، مدیران کل واحدهای استانی برای انجام نظارت‌های لازم به طریق مقتضی و تهیه و ارایه گزارش در حیطه وظایف و ماموریت‌های محوله.

د- تشویق اشخاصی که تخلفات موضوع ماده (۱) آیین‌نامه پیشگیری و مبارزه با رشوه را گزارش نموده و گزارش آنان منجر به صدور حکم قطعی براساس آیین‌نامه شده باشد، مطابق آیین‌نامه‌ای که به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

ه - پیش‌بینی حق فسخ برای دستگاه اجرایی در قرارداد با اشخاص حقیقی و حقوقی به منظور اعمال حق مذکور در مواردی که به تشخیص دستگاه اجرایی طرف قرارداد مرتکب یکی از اعمال بندهای ماده (۱) آیین‌نامه شود

• تکالیف و وظایف کارکنان

ماده ۳- کلیه کارکنان دستگاه‌های موضوع آیین‌نامه مکلفند در صورت اطلاع از وقوع اقدامات مندرج در ماده (۱) نسبت به خود یا دیگرکارکنان مراتب را با ذکر مشخصات فرد یا افراد پیشنهاد کننده به هیئت‌های رسیدگی به تخلفات اداری و مقامات مافوق اطلاع دهند تا مطابق قانون پی‌گیری شود.

ماده ۴ - هر شخصی که در ارتباط با وظایف دستگاه‌های اجرایی از وی تقاضای رشوه شده و یا رشوه اخذ شده باشد یا تلاش برای گرفتن رشوه از وی شده باشد در اولین فرصت به مسئولان یا بازرسان موضوع .

بند (ج) ماده (۲) آیین‌نامه گزارش کامل موضوع و مشخصات شخص یا اشخاصی را که این رشوه را تقاضا نموده یا به دست آورده یا برای به دست آوردن آن تلاش کرده‌اند به مسئولان مربوط ارایه دهد

• نحوه رسیدگی به تخلفات رشوه‌گیرندگان و مجازات‌های اداری

ماده ۵ - دستگاه‌های مشمول این آیین‌نامه به ترتیب زیر برای پی‌گیری و رسیدگی به تخلفات موضوع ماده (۱) و اعمال مجازات اقدام خواهند نمود:

الف- مقامات مندرج در ماده (۱۲) قانون رسیدگی به تخلفات اداری چنانچه از طریق بازرسان انتصابی به وقوع تخلفات موضوع ماده (۱) این آیین‌نامه توسط هر یک از کارکنان با مدیران و مسئولان مربوط اطلاع حاصل نمایند.

مکلفند حسب اهمیت موضوع نسبت به اعمال یکی از مجازات‌های بندهای (الف) و (ب) و (ج) ماده (۹) قانون رسیدگی به تخلفات اداری اقدام نمایند

ب- در صورت تکرار تخلف با گزارش و تایید بازرسان یا مدیران ذی‌ربط، هیئت‌های رسیدگی به تخلفات اداری مکلفند با توجه به میزان تخلف و حساسیت آن کارمندان متخلف را به یکی از مجازات‌های مقرر در ماده (۹) قانون یاد شده (به استثنای موارد مذکور در بند فوق) محکوم نمایند.^۲

ج- در صورت تکرار تخلف موضوع ماده (۱) این آیین‌نامه متخلف با تقاضای اعمال اشد مجازات‌های مندرج در ماده (۹) قانون رسیدگی به تخلفات اداری به یکی از مجازات‌های بازخرید خدمت، اخراج یا انفصال دائم از خدمات دولتی توسط هیئت رسیدگی به تخلفات اداری محکوم خواهد شد.^۳

• تبصره ۱- : مراحل مذکور در این ماده مانع از اعمال اختیارات هیئت‌های رسیدگی به تخلفات اداری در ماده (۹) بدون طی مراحل فوق‌الذکر نمی‌باشد و هیئت‌ها می‌توانند حسب درجه اهمیت تخلف موضوع مجازات‌های بند (ج) را برای بار اول و یا دوم اعمال نمایند.

• تبصره ۲- مقامات ذی‌ربط با توجه به ماده (۱۳) قانون رسیدگی به تخلفات اداری می‌توانند کارکنانی را که پرونده آنان به هیئت‌های رسیدگی به تخلفات اداری ارجاع می‌شود حداکثر به مدت سه ماه آماده به خدمت نمایند.

• تبصره ۳- دستگاه‌های اجرایی که مشمول قانون رسیدگی به تخلفات اداری نمی‌باشند مکلفند براساس قوانین و مقررات مربوط به خود با تخلفات مندرج در این مقررات برخورد نمایند.

• تبصره ۴- در صورتی که بازرسان موضوع بند (ج) ماده (۲) این آیین‌نامه مرتکب تخلفات بندهای ماده (۱) شوند با تقاضای اعمال اشد مجازات‌های مذکور در قانون رسیدگی به تخلفات اداری به هیئت‌های مزبور معرفی خواهند شد چنانچه تخلف ارتكابی بازرس عنوان یکی از جرایم مندرج در قوانین جزایی را نیز داشته باشد، پرونده آن به ترتیب مقرر در ماده (۱۹) قانون رسیدگی به تخلفات اداری به مراجع قضایی صالح ارجاع خواهد شد.

ماده ۶- در مورد تخلفات موضوع بندهای ماده (۱) این آیین‌نامه که واجد جنبه جزایی است، خصوصاً بندهای (ب)، (ج)، (د) و (ها) این ماده هیئت رسیدگی به تخلفات اداری مکلف است با رعایت ماده (۱۹) قانون رسیدگی به تخلفات اداری مراتب را جهت رسیدگی به مراجع قضایی صالح نیز منعکس نماید.

ماده ۷- در صورتی که اشخاص حقیقی و یا حقوقی طرف قرارداد با دستگاه‌های اجرایی مرتکب یکی از اعمال بندهای ماده (۱) آیین‌نامه شوند دستگاه ذی‌ربط مجاز به عقد قرارداد جدید با اشخاص یاده شده به مدت پنج سال نمی‌باشد و این موضوع باید در شرایط معاملات با اشخاص حقیقی و حقوقی درج گردد.

• تبصره ۱- دستگاه اجرایی مربوط موظف است مشخصات اشخاص حقیقی و حقوقی موضوع این ماده را به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور نیز اعلام دارد.

- تبصره ۲- در صورتی که اشخاص یاده شده حداقل دو بار مرتکب تخلف مندرج در این ماده گردند سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است ضمن اعلام نام آنها به کلیه دستگاه‌های اجرایی خودداری از انجام معامله با اشخاص مزبور را جزء شرایط عمومی پیمان لحاظ نماید.
- ماده ۸- شرایط انتخاب بازرسان موضوع بند (ج) ماده (۲) این آیین‌نامه به شرح زیر می‌باشد:^۵
  - الف - بازرسان باید از بین افراد امین ، مطلع با حسن سابقه انتخاب شوند.
  - ب - صلاحیت بازرسان می‌یابد به تایید واحدهای ارزیابی عملکرد و پاسخگویی به شکایات هر دستگاه با واحدهای مشابه برسد.
  - ج- هماهنگی ، آموزش و نظارت بر کار بازرسان به عهده دفتر ارزیابی عملکرد و پاسخگویی به شکایات دستگاه است.
  - د- بازرسان موظفند سوگندنامه مخصوص را که برای همین منظور توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه می‌گردد، امضاء نمایند.
  - ه - دستگاه‌ها می‌توانند حسب توانمندی‌ها و کارآیی و حجم مسئولیت محوله و خدمات برجسته‌ای که توسط بازرسان انجام می‌گردد به استناد ماده (۶) قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت تا میزان سی درصد (۳۰٪) مجموع حقوق و فوق‌العاده‌های مربوط به عنوان فوق‌العاده ویژه بازرسی به بازرسان پرداخت نمایند. فوق‌العاده یاد شده غیر مستمر است و مشمول کسر کسور بازنشستگی نمی‌باشد و تا زمانی که مستخدم به عنوان بازرس انجام وظیفه می‌نماید و گزارش‌های بازرسی آن واصل می‌گردد با نظر دستگاه ذیربط قابل پرداخت است.
  - و- دستگاه‌ها می‌توانند حداکثر به چهل درصد (۴۰٪) از بازرسانی که خدمات برجسته‌ای برای پیگیری و کشف موارد تخلف انجام می‌دهند تا یک ماه حقوق و مزایا علاوه بر پاداش پایان سال در چارچوب ماده (۴۱) قانون استخدام کشوری واحکام مشابه عنوان پاداش پرداخت نمایند.
  - ز- بازرسان با پیشنهاد واحدهای ارزیابی عملکرد و پاسخگویی به شکایات ، موضوع بخشنامه شماره ۱۰۸۰۱/۵۶۶۳ مورخ ۱۳۸۲/۳/۴ ، و با تایید مقامات مسئول منصوب می‌شوند . دفتر مذکور می‌تواند با حفظ پست و مسئولیت‌های مربوط ویا با تغییرعنوان پست‌های سازمانی به پست بازرس برای انجام وظایف بازرسی استفاده نماید . در هر حالت بازرسان از فوق‌العاده‌های ویژه بازرسی بهره‌مند خواهند شد.
  - ر- در واحدهای استانی بازرسان با پیشنهاد روسای سازمان‌های استانی یا مدیران کل استان و تایید واحدهای ارزیابی عملکرد و پاسخگویی به شکایات در مرکز منصوب می‌شوند.
  - ط- بازرسان منصوب از طرف استانداران علاوه بر اجرای مفاد این آیین‌نامه در استانداری‌ها ، عهده‌دار بازرسی و انجام این وظایف در سایر واحدهای استانی نیز می‌باشند.
  - ظ- تعداد بازرسان هر دستگاه نباید از نیم درصد (۰/۵٪) کل کارکنان تجاوز نماید برای موارد خاص با تایید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور این درصد قابل افزایش است.

ماده ۹- در صورتی که هریک از کارکنان واحدهای تحت سرپرستی مدیران روسا و مسئولان سازمان‌های موضوع این آیین‌نامه مرتکب یکی از تخلفات مندرج در ماده (۱) این آیین‌نامه شوند به مدیران و مسئولان مربوط به بار اول تذکر داده خواهد شد و برای بار دوم مدت شش ماه از انتصاب به سمت‌های یاد شده محروم و برای بار سوم تا دو سال از انتصاب به پست‌های مزبور ممنوع خواهند شد.

ماده ۱۰- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مکلف است براساس روش‌های نظرسنجی از مردم و ارباب‌رجوع، گزارشات بازرسان و سایر منابع، هر ساله دستگاه‌های مشمول این آیین‌نامه را از نظر درجه سلامت اداری و میزان شیوع رشوه، طبقه بندی، تجزیه و تحلیل و سطح بندی نماید و نتایج راهمراه با راهکارهای اجرایی به رییس جمهور و دیگر مسئولان منعکس نماید. کلیه دستگاه‌های مشمول این آیین‌نامه برای انجام مطلوب این ماده مکلف به همکاری با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور می‌باشند

ماده ۱۱- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است اقدامات لازم را برای توجیه و پیگیری اجرای این آیین‌نامه به عمل آورد.

ماده ۱۲- دستگاه‌های اجرایی موظفند برای اجرای دقیق این آیین‌نامه واحدها و گروه‌هایی از کارکنان خود را که بیشتر در معرض دریافت و پرداخت رشوه می‌باشند اولویت بندی نمایند و نقاط آسیب پذیر را با جدیت و اولویت اصلاح نمایند.

ماده ۱۳- هرکدام از دستگاه‌های مشمول این آیین‌نامه موظفند طی حکمی یکی از معاونان دستگاه را که مسئول اجرای طرح تکریم مردم و جلب رضایت ارباب‌رجوع، موضوع تصویب‌نامه شماره ۲۱۶۱۹/ت/۲۶۳۹۴ هـ ۱۳۸۱/۶/۱ می‌باشد مسئول پیگیری، نظارت و اجرای این آیین‌نامه نمایند و گزارش‌های مربوط را هر شش ماه یکبار به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور ارائه دهند. سازمان یاد شده پس از جمع‌بندی، گزارش دستگاه‌های اجرایی را تهیه و به رییس جمهور و شورای عالی اداری تقدیم می‌کند

- تبصره ۱- به منظور ایجاد هماهنگی بین واحدهای ذی‌ربط در هر دستگاه اجرایی، رفع موانع و مشکلات اجرایی، دریافت گزارشات و پیگیری مستمر اجرایی این آیین‌نامه، کار گروهی با مسئولیت معاون دستگاه اجرایی موضوع ماده (۱۳) این آیین‌نامه و با عضویت مسئول واحد ارزیابی عملکرد و پاسخگویی به شکایات (دبیرکار گروه)، مسئول واحد بهبود سیستم‌ها و روش‌های اداری، مسئول واحد حراست، مسئول هماهنگی هیئت‌های رسیدگی به تخلفات اداری یا رییس هیئت بدوی (در صورت تشکیل هیئت) و یکی از بازرسان تشکیل می‌گردد.

- تبصره ۲- واحدهای حراست موظفند که نتایج بازرسی‌ها و اقدامات قانونی خود را در خصوص این تصویب‌نامه به کار گروه یاد شده ارائه نمایند.

ماده ۱۴- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت بهداشت و درمان و آموزش و پرورش و سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران مکلفند در جهت افزایش آگاهی عمومی مردم از قوانین و مقررات و فعالیت‌های انجام شده در جهت اصلاح روش‌های مورد عمل و جلب مشارکت مردم برای رفع معضلات

موجود، برنامه‌ریزی و اصلاح برنامه‌های آموزشی معارف اسلامی (فرهنگ سازی) برای دانش‌آموزان، دانشجویان، کارگزاران دولت و کلیه افراد جامعه به منظور افزایش مهارت‌های رفتاری و تغییر گرایش و نگرش ذهنی و ایجاد بسترهای مناسب فرهنگ فساد ستیزی اقدامات لازم را انجام دهند دستگاه‌های یاد شده ملکف به همکاری با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور می‌باشند.

ماده ۱۵- مسئولیت پیگیری این آیین‌نامه بر عهده دبیرخانه ستاد ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد خواهد بود دبیر ستاد یاد شده گزارشی از پیشرفت کار به رئیس جمهور و ستاد ارائه خواهند نمود.

ماده ۱۶- کلیه دستگاه‌های مذکور در ماده (۱۶۰) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۳ - و نیروی انتظامی و کارکنان قوه قضاییه، بانک‌ها و بیمه‌های دولتی، نهادهای عمومی و غیر دولتی و شهرداری‌ها مشمول این آیین‌نامه می‌باشند.

اخلاق در آموزه‌ها و ارزشهای دینی و ویژگیهای اخلاقی کارگزاران

هر فردی با خودسازی می‌تواند در تشکیل جامعه‌ای با فضیلت، نقش مؤثری را ایفا کند. برای اصلاح جامعه باید ابتدا به اصلاح افراد پرداخت. اسلام نیز برای اصلاح جامعه نخست به فرد رو می‌کند و به او انواع لغزش‌ها و انحرافات را نشان می‌دهد و در مقابل، عدل و انصاف را توصیف می‌کند و با تشویق به نیکی و عدالت و یادآوری اجر و پاداش، جامعه را از هلاکت و بدبختی نجات می‌دهد. بنابراین، کارگزاران در یک جامعه اسلامی باید ابتدا به اصلاح فردی خود پردازند و از لیاقت و تقوای الهی برخوردار باشند و افرادی آگاه، دقیق و کنجکاو در مسائل و حوادث روز باشند. قوانین الهی و انسانی را فقط افراد شایسته و کاردان و با تقوا اجرا می‌نمایند. از این رو، افراد صالح باید در رأس امور قرار گیرند و به عدل عمل کنند. حضرت علی علیه السلام به مالک اشتر می‌فرماید:

- کارهایی که بیش از هر چیز باید به آنها علاقه و توجه داشته باشی؛ میانه روی در حق است و گسترش دادن عدالت و همگانی کردن آن که سبب خشنودی بیشتر رعیت می‌شود.
- مردم تابع کارگزارانند. آنها وقتی از کارگزاران حکومت، عدالت، صداقت، امانتداری و خدمت به هممنوع را ببینند، به حق می‌گریند.

ویژگیهای اخلاقی کارگزاران عبارتند از:

۱. خداجویی
۲. معادباوری
۳. عدالت
۴. عزت نفس
۵. دانش
۶. شهرت‌گریزی
۷. دوراندیشی
۸. کاردانی

تعریف فساد اداری

یکی از نخستین تعاریفی که در سال ۱۹۳۱ توسط «ژ. ژستوریا» درباره فساد اداری ارائه شده، عبارت است از:

- «فساد اداری به معنی استفاده غیر قانونی از قدرت دولتی برای نفع شخصی است».
- از دیدگاه صندوق بین المللی پول در سال ۲۰۰۲، فساد تعریف محدودتر حکمرانی بد است یعنی سوء استفاده از قدرت یا اعتماد عمومی در جهت منافع خصوصی. در محیط با حکمرانی بد، انگیزه ها و فرصت های بیشتری برای فساد فراهم می آید.
- هیدن هایمر (Hidden Heimer)، فساد اداری را تحت عناوین زیرتعریف کرده است.

● فساد اداری سیاه

● فساد اداری خاکستری

● فساد اداری سفید

● **فساد اداری سیاه:**

- عبارت از کار و فعالیتی است که از دیدگاه توده ها(عوام) و نخبگان سیاسی منفور است، عامل و عوامل این نوع فساد باید تنبیه شوند.
- به عنوان مثال دریافت رشوه از سوی مهندسين ناظر برای نادیده گرفتن معیارهای ایمنی در مسکن و یا دریافت حق و حساب از سوی ناظران مواد غذایی و بهداشتی از رستوران ها و یا اغذیه فروشی ها.

● **فساد اداری خاکستری:**

- عبارت از کار و یا فعالیت هایی است که از نظر نخبگان منفور است، ولی توده های مردم در مورد آنها بی تفاوت هستند.
- به عنوان مثال کوتاهی و اهمال کارمندان در اجرای قوانینی که در بین مردم از محبوبیت چندانی برخوردار نیستند و کسی غیر از نخبگان سیاسی به مفید بودن آن ها معتقد نیست (نظیر نحوه اخذ مالیات از مودیان مالیاتی).

● **فساد اداری سفید:**

- عبارت از کار و فعالیت هایی است که ظاهراً مخالف قانون است، اما اکثر اعضای جامعه (نخبگان سیاسی و اکثر مردم عادی) آن را آنقدر مضر و با اهمیت نمی دانند که خواستار تنبیه عامل آن باشند.
- به عنوان مثال چشم پوشی از موارد نقض مقرراتی که در اثر تغییرات اجتماعی و فرهنگی، ضرورت خود را از دست داده اند.

انواع فساد اداری

رایج ترین انواع فساد:

۱- فساد کلان

۲- فساد خرد

۱- **فساد کلان:** فسادی است که به بالاترین سطوح دولت نفوذ می کند و باعث می شود به نحو وسیعی اعتماد به حکمرانی خوب ، حاکمیت قانون و ثبات اقتصادی از بین برود. معمولاً این فساد توسط افراد و مقامات رده بالای نظام اداری ، به صورت بانندی صورت می گیرد. مرتکبان این نوع فساد ، جزو گروه های مجرمان یقه سفید و از صاحبان زر و زور هستند. اینگونه افراد زیان هاو خسارت های غیر قابل جبرانی بر پیکره جامعه وارد می سازند ، و با برخورداری از « توان توجیه» یا « حمایت » یا « امکان فرار» غالباً مصون از تعقیب بوده ، و به عبارت دیگر از حاشیه امن برخوردار هستند.

۲- **فساد خرد:** فسادی است که متضمن مبادله مقادیر بسیار اندکی از پول و اعطای منافع کوچک از سوی کسانی است که به دنبال رفتار ترجیحی یا استخدام دوستان و آشنایان در مناصب کم اهمیتند.

کنترل فساد کلان ، مقدم بر کنترل فساد خرد است ، زیرا بدون کنترل فساد کلان ، امیدی به حل مشکل فساد خرد نیست . مطالعات انجام شده حاکی از آن است که در کشورهای مختلف فساد اداری در رده های میانی و پایین نظام اداری ، تا حد زیادی به میزان فساد در بین سیاستگذاران و کارکنان عالی رتبه در آن نظام اداری ، بستگی دارد. هنگامی که در یک نظام اداری قسمتی از هیات حاکمه ، فاسد باشند ، اینگونه نخبگان حاکم برای دستیابی به درآمدهای فاسد و نامشروع ، از یک سو به کمک مدیران میانی نیازمندند و از سوی دیگر ، آنان ناچار هستند نهادهای نظارتی و حسابرسی ، مطبوعات ، سازمان های بازرسی و دستگاههای قضایی را تضعیف کنند.

- برخی از دانشمندان، تقسیم بندی دیگری از انواع فساد اداری دارند که عبارتند از :
- فساد تصادفی (اتفاقی)
- فساد نظام مند(حاد)
- فساد سازمان یافته
- فساد فردی
- فساد سامانه ای (فراگیر)

➡ **فساد تصادفی (اتفاقی):** درجه شیوع فساد در میان جوامع مختلف متفاوت است و از درجه کم واستثناء تا درجه بسیار رایج وقاعده مند تغییر میکند. اگر فساد تصادفی (اتفاقی) کم باشد ، به آسانی قابل کشف، مجازات و نابودی است .

➡ **فساد نظام مند (حاد):** چنانچه فساد در یک جامعه بسیار رایج شود و به شکل قاعده مند درآید ، احتمال کشف و مجازات عاملان فساد در آن جامعه کاهش و بر عکس انگیزه های فساد در آن جامعه افزایش می یابد. هر جا که فساد نظام مند شده باشد ، نهادها ، قوانین و ضوابط رفتاری ، با الگوهای غارتگری دیوان سالاران و کارگزاران دولتی تطابق می یابد. در این نوع فساد ، رشوه می تواند باعث کند شدن رسیدگی به پرونده ها (و کاهش احتمال مجازات) شود.

➡ **فساد سازمان یافته :** در یک نظام اداری مبتلا به فساد اداری سازمان یافته ، اشخاص حقیقی یا حقوقی می دانند که باید به چه کسانی رشوه دهند و چه چیزی در قبال رشوه به دست آورند و

اطمینان دارند که مجوزهای لازم را برای اهداف مورد نظر و یا بنگاه های خود اخذ می کنند. فساد اداری سازمان یافته هنگامی اتفاق می افتد که وجه (رشوه) مورد نیاز و دریافت کننده رشوه، به خوبی مشخص است و پرداخت وجه تضمین می کند که سفارش مورد نظر، اجراء خواهد شد. برخی صاحب نظران معتقدند که فساد اداری سازمان یافته ضرر کمتری برای صاحبان بنگاههای اقتصادی (یا اشخاص حقیقی و حقوقی) دارد، زیرا در چنین نظامی، یک دیوانسالار فاسد، سهم کاملا معینی از سود بنگاه اقتصادی (یا اشخاص حقیقی و حقوقی) را طلب میکند و نفع او در موفقیت بنگاه است.

➔ **فساد فردی:** در یک نظام اداری مبتلا به فساد اداری فردی، اشخاص حقیقی یا حقوقی باید به چندین مقام رسمی رشوه بدهند و در مقابل تضمینی نیز وجود ندارد که با تقاضای رشوه بیشتری روبرو نشوند و در نتیجه مجوزهای مورد نیاز نیز اخذ شود.

● **فساد سامانه ای (فراگیر):** فساد اداری است سازمان یافته و گسترده در کلیه سطوح مختلف دولت که ماموران دولتی و سیاستمداران، هر دو به نحوی تقریباً یکسان در تمام دستگاههای دولتی، در آن مشارکت دارند. فساد سامانه ای (فراگیر)، در واقع پدیده ای سیاسی است، یعنی کسانی که در مواضع قدرت هستند، از دولت برای انتقال منافع و اهداف نامشروع مورد نظر خود و وابستگانشان سوء استفاده می کنند. براساس این دیدگاه، نخبگان حاکم با بسط وظایف دولت در زمینه های مالی، تنظیم و نظارت، بازار و تصدی، بخصوص با حذف یا تضعیف رقابت سیاسی، در صدد برخواهند آمد که جریان منافع و اهداف نامشروع خود را از طریق مجاری رسمی، گسترش دهند.

اهمیت و ضرورت مبارزه با فساد

از آنجا که فساد اداری:

- اعتماد مردم نسبت به دستگاههای دولتی و غیر دولتی را کاهش می دهد، بی تفاوتی، تنبلی و بی کفایتی را در جامعه افزایش می دهد.
- اعتقاد و ارزش های اخلاقی جامعه را متزلزل می کند.
- هزینه انجام کارها را افزایش داده و رقابت پذیری را دشوار می سازد.
- تلاش های دولت ها برای فقر زدایی را ناکام ساخته و موجب بی انگیزگی و بدبینی در جامعه می شود.
- زمینه تضعیف روحیه افراد درستکار را فراهم می آورد.
- مانع سرمایه گذاری شده و مسیر رشد و توسعه اقتصادی را مسدود می نماید
- از طریق هدایت ناصواب و ناصحیح استعدادهای و منابع بالقوه و بالفعل انسانی و مادی به سمت فعالیت های نادرست برای دستیابی به درآمدهای سهل الوصول، زمینه رکود در تمام ابعاد جامعه را فراهم میکند.
- همانند سرطان بوده و هر جا که ریشه بدواند، روز به روز بر سرعت شیوع آن افزوده شده و در نتیجه مقابله با آن بسیار دشوار می گردد.

- نتیجتاً شناخت و مقابله با آن در عرصه های مختلف حائز اهمیت بوده و ضرورتی جدی و انکار ناپذیر است.

رویکردهای نظری برای پیشگیری و مبارزه با فساد

بطور کلی محققان چهار رویکرد متفاوت را برای پیشگیری و مبارزه با فساد اداری بر شمرده اند که عبارتند از:

۱- رویکرد علمی :

۲- رویکرد تجربی:

۳- رویکرد ارزشی :

۳- رویکرد تطبیقی:

۱- رویکرد علمی : در این رویکرد به کمک شاخه های علوم رایج بخصوص علوم انسانی ، به شناخت و چستی پدیده فساد اداری و چرایی بروز آن و چگونگی پیشگیری و یا مبارزه با آن می پردازند.

۲- رویکرد تجربی: در این رویکرد ، به بررسی تجربیات انجام شده در کشور ، از حیث فرصت ها و تهدیدها ، نقاط قوت و نقاط ضعف مربوط به مبارزه با فساد اداری پرداخته می شود.

۳- رویکرد ارزشی : در این رویکرد با مراجعه به منابع ارزشی هر جامعه ، مبانی و مصداق های پیشگیری و مبارزه با فساد اداری استنباط و استخراج می شود.

سابقه فساد اداری

- مطالعه تاریخ تمدن بشر حاکی از آن است که فساد ، در جوامع انسانی قدمتی به اندازه طول تمدن بشر دارد. در حال حاضر نیز با توجه به پیچیدگی تمدن ها و در نتیجه پیچیدگی و تنوع سازمان ها ، فساد یکی از مسائل و مشکلات مبتلا به جوامع بشری (کشورهای جهان) است.
- منتسکیو معتقد است ، فساد باعث می شود که یک سامانه سیاسی صحیح و خوب به یک سامانه ناپسند تبدیل گردد. به عقیده وی در حکومت های مبتنی بر دموکراسی از شدت و حدت فساد کاسته می شود ، اما بر عکس حکومت های دیکتاتوری ، زمینه را برای بروز و ظهور فساد مهیاتر می کنند.
- ابن خلدون علت اصلی فساد اداری را تمایل شدید طبقات حاکم به زندگی تجملاتی می داند و معتقد است که هزینه زیاد تجملات ، طبقات حاکم را وادار می کند که به فساد اداری متوسل شوند.
- جنگ های پی در پی و مستمر، خشونت ها و قیام ها علیه تمدن ها و طبقات حاکم ، از بین رفتن سازمان ها و در هم ریختن جوامع ، همواره ناشی از فساد اداری بوده است. می توان گفت فساد اداری در کنار سایر عوامل ، از جمله عوامل مهم در فروپاشی تمدن ها بوده است. تاریخ و تجارب حکومت ها حاکی از آن است که رابطه معکوسی بین استفاده درست و بجا از قدرت و گسترش قلمرو فساد اداری وجود داشته است. بطوری که هرگاه از قدرت به طور مطلوب استفاده بعمل می آمده ، میزان فساد اداری کاهش می یافته است.

مصادیق فساد اداری

مصادیق «فساد اداری» را می توان در قالب معضلات و ناهنجاری های رفتاری به شرح سرفصل های ذیل ، دسته بندی کرد:

❖ سوء استفاده از موقعیت شغلی :

❖ ارتشاء:

❖ اختلاس:

❖ کلاه برداری :

❖ بی عدالتی :

❖ قاچاق (هرنوع):

❖ پورسانت:

❖ باج خواهی :

❖ ایجاد نارضایتی برای ارباب رجوع (ذینفعان):

❖ سرقت اموال و دارایی های سازمان :

❖ فروش اطلاعات محرمانه سازمان به دیگران :

❖ افشاء اطلاعات سری و محرمانه سازمان :

❖ باند بازی و دسته گرایی:

❖ قوم و تبارگماری :

❖ همپالگی گرایی :

❖ کم کاری :

❖ تبانی:

❖ جعل اسناد و مدارک :

❖ دستکاری در اسناد و یا از بین بردن آنها:

❖ تهدید و ارعاب دیگران با قصد وانگیزه ارتکاب به فساد وامثال آنها به صورت انفرادی ، گروهی و یا سازمان یافته .

❖ رشوه خواری به عنوان رایج ترین شکل فساد اداری موجب :

● افزایش هزینه های معاملات و عدم اطمینان در اقتصاد .

● اختلال در سرمایه گذاری داخلی و خارجی و عدم کارایی در اقتصاد.

● سوق منابع واستعدادها به سوی فعالیت های نادرست و رانت خواری .

● تحریف در اولویت بخشی و گزینش نادرست فناوری ها.

● سوق دادن شرکتها و سازمانها به سوی فعالیت های زیرزمینی .

● تضعیف توانایی کشور برای افزایش درآمدها.

سیر قهقرایی و پس روی فعالیت های خدماتی و تجاری توسط سازمانها و یا شرکت های کوچک می شود.

عوامل فساد اداری

با عنایت به مطالعات انجام شده ، موارد ذیل عواملی است که منجر به فساد اداری می شوند:

- فقدان نظامهای شایسته
- ضعف مهارتهای مدیریتی و فنی
- نگرشهای ضعیف و تشریفات وسیع اداری
- برخورداری از پرداخت و منافع (پاداش) نامناسب
- مدیریت نامناسب منابع انسانی
- مختل بودن فعالیتهای سازمانی
- مدیریت و آموزش نظارتی ناکافی
- امکانات، دارایی ها و فرهنگ هزینه نامناسب
- پیچیدگی غیر ضروری تشریفات
- سوءاستفاده از اختیارات شکلی
- فقدان پاسخ گویی
- مدیریت اجرایی و شاخصهای سنجش پذیر نامناسب
- پروژه محوری به جای برنامه محوری
- رویکرد تک بعدی به جای چند بعدی
- فقدان حاکمیت اخلاق و کدهای رفتاری برای کارگزاران شهری

عوامل موثر در ارتقاء سلامت اداری

در برنامه ریزیها:

فرهنگ بسازیم تا بخواهیم	”خواستن“
گسترش دانش بدهیم تا بدانیم	”دانستن“
ارتقای فناوری بدهیم تا بتوانیم	”توانستن“
اصلاح ساختار بدهیم تا بشود	”شدن“

ارتقاء سلامت نظام اداری از طرق زیر تحقق می یابد:

- الف - شفاف سازی انجام امور و فعالیتهای و افزایش پاسخگویی
- ب - افزایش رضایتمندی خدمت گیرندگان و احقاق حقوق و احترام به ارباب رجوع
- ج - برقراری نظام شایسته سالاری در انتخاباتها و انتصابها
- د - بهبود فرهنگ عمومی و تقویت نظارت مردمی
- هـ - بهبود فرهنگ سازمانی و تقویت ارزشهای دینی و اخلاقی در رفتار سازمانی و شغلی کارکنان

و - تقویت مشارکت و فعالیت بخشهای غیردولتی با رفع موانع انحصاری در فعالیتهای اقتصادی، اجرائی و توسعه ای کشور

ز - تدوین نظام حقوقی مؤثر برای پیشگیری و مبارزه با فساد و افزایش سلامت در اتخاذ تصمیمات، اقدامات و فعالیتهای سازمانهای دولتی و عمومی

تجربیات برخی از کشورها در رابطه با مبارزه با فساد اداری

به گزارش مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی در میان کشورهای مختلف جهان ، دولتهایی که در حوزه شرق و جنوب شرقی آسیا واقع شده اند به طور جدی مبارزه با فساد را در دستور کار قرار داده اند . که اقدامات برخی از کشورها به قرار ذیل می باشد :

الف : کره جنوبی :

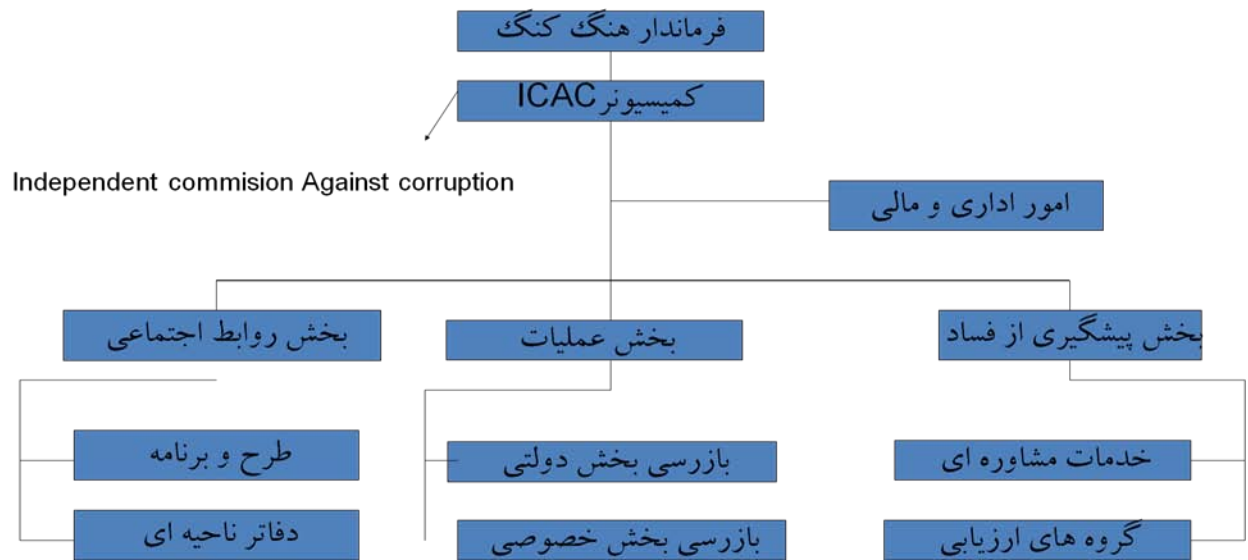
- ۱- بازنگری در قوانین و مقررات .
  - ۲- تشکیل نهادی مستقل برای مبارزه با فساد .
  - ۳- افزایش حقوق و مزایای خدمتگزاران دولتی .
  - ۴- توسعه مشارکت های مردمی در حرکت مبارزه با فساد .
  - ۵- ساختن محیط اجتماعی فساد ناپذیر .
  - ۶- تقویت و اجرای منظم و گام به گام سیاست های مبارزه با فساد
- کمیسیون مستقل ضد فساد کره جنوبی برای این امر ۴ ابتکار اصلی به مورد اجرا گذاشته است .
- ۱- ایجاد نظام بررسی و هماهنگی با نظام نظارتی چند وجهی
  - ۲- ارزیابی و نظارت (آگاه سازی مقامات عمومی و متقاضیان خدمات مدنی از مقوله فساد)
  - ۳- آموزش و ترویج (در نظر گرفتن دوره های آموزشی مبارزه با فساد برای دانش آموزان)
  - ۴- طراحی نظام همکاری. مضافاً این کشور در بعد بین المللی به عضویت سازمان بین المللی شفافیت درآمده و با مشارکت کشورهای استرالیا، ژاپن و نیوزیلند کنوانسیون ضد ارتشای سازمان همکاری اقتصادی را به تصویب رسانده است .

ب: چین : این کشور به منظور مبارزه با فساد اداری از سال ۱۹۷۹ به ایجاد کمیسیون نظارت انضباطی در داخل حزب کمونیست همت گمارده است .

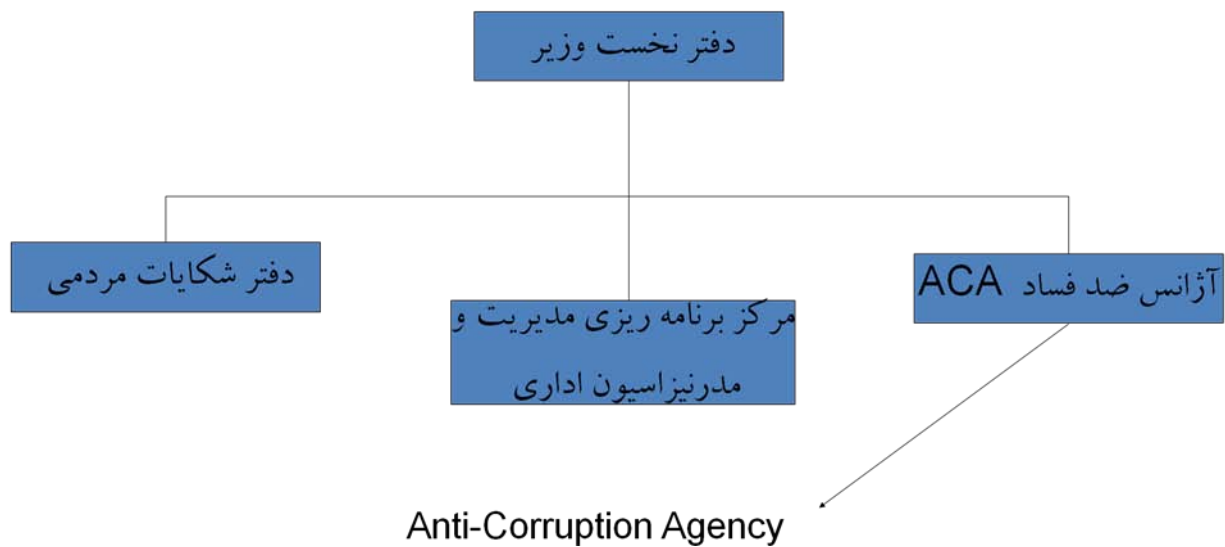
ج : ویتنام : این کشور ضمن اعمال مجازات مرگ برای مفسدین به ایجاد واحدهای ویژه برای رسیدگی به شکایات مردمی در مورد فساد در وزارتخانه ها دست زده است.

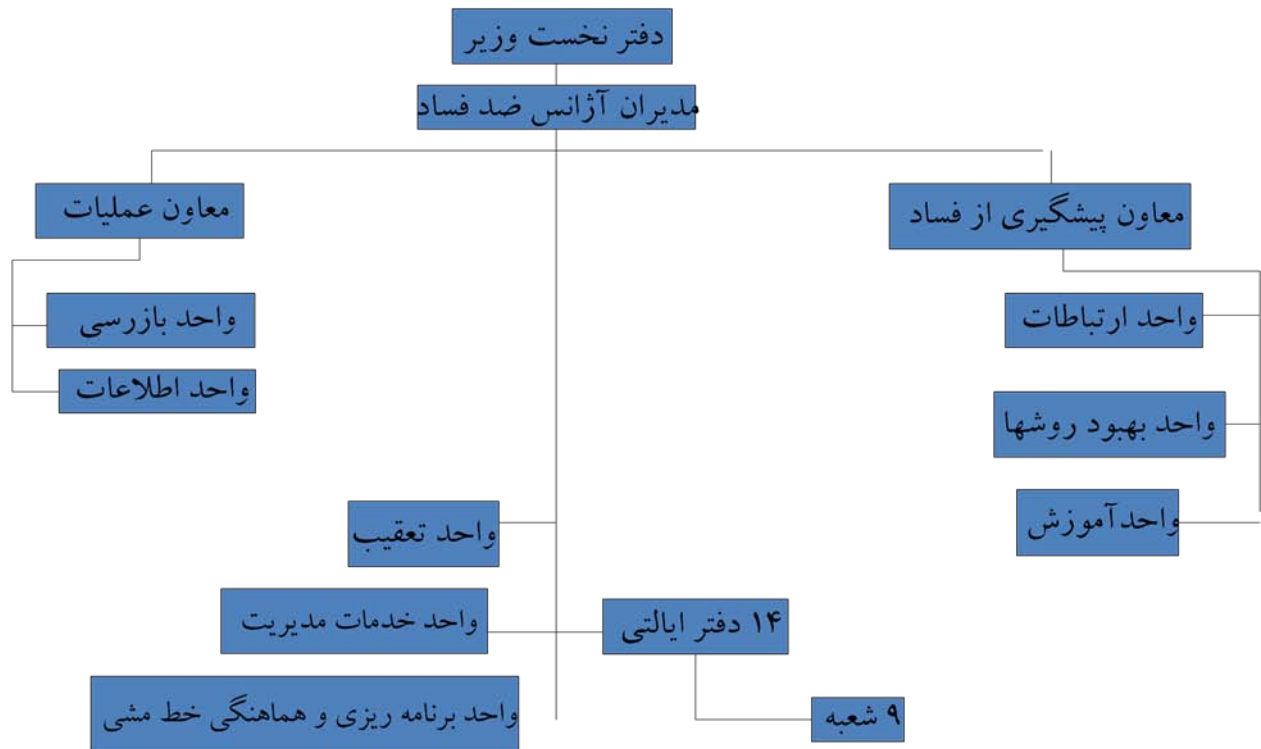
د: هنگ کنگ : این کشور در این رابطه در سال ۱۹۷۴ سازمانی تحت عنوان "سازمان ضد فساد" تاسیس نموده است.

هنگ مالزی: این کشور نیز مبارزه با فساد را به طور جدی دنبال نموده به طوری که در سال ۱۹۶۷ آژانس ضد فساد را تاسیس نمود.

برنامه ریزی ارتقای سلامت نظام اداری:

مبارزه با فساد اداری از برنامه های جدی نظام جمهوری اسلامی ایران می باشد. به طوری که در تاریخ ۱۳۸۰/۲/۱۰ رهبر معظم انقلاب طی فرمانی بر آن تاکید نمودند. علی ایحال علاوه بر سازمانها و دستگاههای نظارتی نظیر سازمان بازرسی کل کشور، دیوان محاسبات و سازمان حسابرسی که براساس قانون اساسی، وظیفه نظارت مالی، اداری و عملکردی بر دستگاههای اجرایی را بر عهده دارند، ستادی تحت عنوان ستاد ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد، زیر نظر معاون اول رئیس جمهور ایجاد که مأموریت، اهداف، سیاستها، وظایف و ساختار آن به شرح ذیل است:

الف. مأموریت:

- کنترل و کاهش فساد و سالم سازی مجموعه دستگاهها
- تقویت شناخت و جلب اعتماد حمایت عمومی از برنامه های ضد فساد
- ترویج و نهایی کردن تفکر و عمل پیشگیری از فساد و مقابله با آن توسط مسئولان و کارکنان در حیطه مسئولیت سالم سازی دستگاهها

ب. اهداف:

- حاکمیت قانون بر عملکرد همه دستگاه ها و تعامل بین آنها و خدمت گیرندگان.
- شفاف سازی قوانین، مقررات، فرآیندها و عملکرد در بخش خدمات.
- پاسخ گویی بدون تبعیض همه دستگاه ها به درخواست خدمات مراجعین.

- نهادینه شدن حساب دهی مدیریت در همه سطوح مدیریتی دستگاهها .
  - افزایش بهره وری و میزان اثر بخشی و کارایی دستگاه ها (بهره وری).
  - ایجاد و تقویت مستمر توان اداری و مردمی پیشگیری از وقوع فساد .
  - شناسایی و اقدام قانونی در قبال مرتکبین فساد با همکاری دستگاه قضایی.
- ج- سیاست ها :

۱. ادامه اجرای برنامه های تحول اداری
۲. شفاف سازی قوانین ، مقررات و آیین نامه های حاکم بر فعالیت های اقتصادی کشور ، به ویژه در موارد زیر:

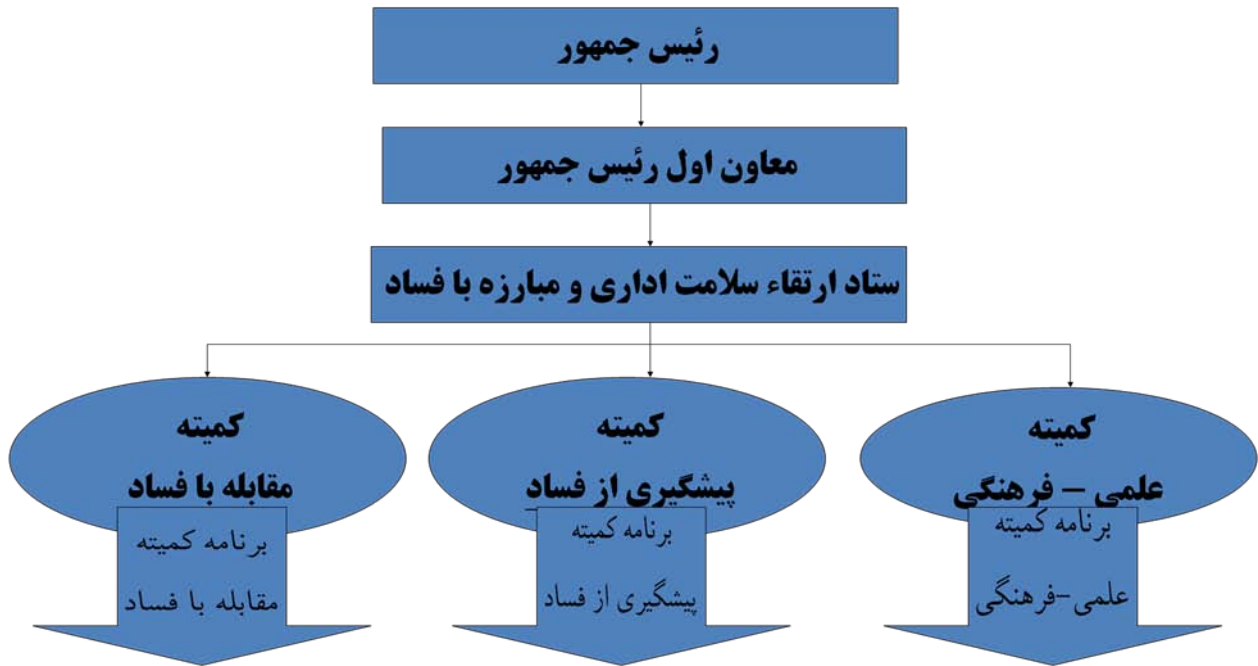
- ✓ خریدهای خارجی
- ✓ قرارداد های داخلی
- ✓ ارائه تسهیلات بانکی
- ✓ واگذاری سهام

۳. شفاف سازی قوانین ، مقررات ، آیین نامه ها ، و دستور العمل های خدمت دهی از طریق کاهش حجم ، ساده سازی و استاندارد سازی آن
۴. تقویت نظام وسازو کارهای نظارت و کنترل درون سازمانی و برون سازمانی دستگاه ها در جهت کشف موارد، پیشگیری و مقابله با فساد.
۵. شناسایی زمینه ها و فرایندهای فسادخیز، و اصلاح آن ها در جهت تقویت کنترل های داخلی و پیشگیری از فساد.
۶. پژوهش در موضوع فساد و استفاده از تجارب موفق کشورها در پیشگیری و مقابله با آن و تدوین راه کارهای بومی برای این منظور.
۷. استفاده از نظارت همگانی از طریق آموزش مستمر مردم و کارکنان دولت و استفاده از حداکثر ظرفیت ملی برای مبارزه با فساد.
۸. اولویت دادن به موضوعات مربوط به امور مالیاتی، شهرداری ها، گمرکی و صادرات و واردات، خصوصی سازی شرکت ها، کنترل مواد غذایی و دارویی، انتظامی و معاملات دولتی در برنامه ریزی و اقدامات پیشگیری و مبارزه با فساد.

د. وظایف :

- تعیین سیاست ها و راهبردهای پیشگیری و مبارزه با فساد به عنوان وظیفه و تعهد دولت.
- تعیین سیاست های اطلاع رسانی در زمینه فساد اداری و نتایج حاصل از رسیدگی به موارد فساد.
- تصویب برنامه های پیشگیری و مبارزه با فساد و نظارت بر عملکرد و حسن اجرای این برنامه ها.
- تشویق ، مشارکت و سازماندهی مردمی در جهت ترویج و توسعه فرهنگ قانون مداری.
- صدور مقررات و احکام لازم برای ایجاد سلامت اداری و مبارزه با فساد در چارچوب قانون.

- تصویب و ابلاغ دستور العمل های لازم برای اجرای سیاست های پیشگیری و مبارزه با فساد ، در هر یک از دستگاههای اجرایی.
- ارزیابی عملکردها ، بازبینی سیاست ها و اولویت برنامه های سالانه.
- انتشار گزارش سالانه میزان فساد .

جایگاه سازمانی ، ستاد ارتقای سلامت اداری ، مبارزه و مقابله با فساد

فساد اداری به دلیل نقش و تاثیر منفی زیادی که بر کارایی و اثر بخشی نظام مدیریت اداری کشورها داشته و دارد ، همواره مورد توجه دولت ها ، و نهادهای بین المللی از جمله :

برنامه عمران ملل متحد (United Nations Development Program (UNDP

سازمان همکاری و توسعه اقتصادی Organization For Economic Cooperations and Development (OECD)

برنامه شفافیت و پاسخگویی Program For Accountibility and Transparency (PACT)

موسسه شفافیت بین المللی Transparency International (TI)

مطالعه تجارب برخی از کشورهایی که سابقه بیش از چند دهه مبارزه با فساد اداری را در کارنامه خویش دارند ، حاکی از آن است که :

مبارزه با فساد اداری مستلزم اراده مقامات ارشد کشورها و عزم ملی به صورت توأمان است .

مبارزه با فساد اداری مستلزم شفاف سازی قوانین و مقررات ضد فساد است.

مبارزه با فساد اداری مستلزم ایجاد سازمان ضد فساد است.

مبارزه با فساد اداری مستلزم مبارزه مستقیم (بازرسی موارد فساد) و غیر مستقیم (آموزش عمومی و اصلاح سیستمها و روش های انجام کار) با فساد است .

مبارزه با فساد اداری مستلزم آموزش عمومی بر علیه فساد و تداوم آن است.

مبارزه با فساد اداری مستلزم پیشگیری از وقوع فساد است (پیشگیری از وقوع فساد مقدم بر مبارزه با آن است) و یا به عبارتی علاج واقعه قبل از وقوع آن.

پیشگیری از فساد اداری از طریق بهبود نظام اداری و ترویج شفافیت عملکرد و پاسخگویی سازمان های دولتی ، شامل :

تدوین رویه های کاری .

تدوین زمان استاندارد برای صدور مجوزها و گواهی نامه ها .

ارائه جزوه راهنمای معرف سازمان .

اصلاح سیستم ها و رویه های اجرایی.

استفاده موثر از سیستم های اطلاعاتی رایانه ای.

بهبود سازمان و نیروی انسانی .

تهیه منشور اخلاقی سازمانی برای هر یک از سازمان ها .

ترویج ارزش های دینی ، اخلاقی و اصولی رفتار سازمانی .